

ITÄ-20 Nevala Päivi(UM), Hirvonen  
Janne(UM)

08.06.2020

JULKINEN

Asia

**EU-IK-ulkoministerikokous 11.6.2020 (video)**

Kokous/tapaaminen

11.06.2020 - 11.06.2020

**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

EU:n ja itäisten kumppanuusmaiden eli Armenian, Azerbaidžhanin, Georgian, Moldovan, Ukrainan ja Valko-Venäjän ulkoministerikokous järjestetään koronatilanteen vuoksi videokokouksena 11.6.2020. Kokouksen pääaiheita ovat yhteistyö koronaviruksen torjunnassa, kumppanimaiden uudistusten eteneminen ja itäisen kumppanuuden tulevan politiikan valmistelu vuodesta 2020 eteenpäin. Lisäksi valmistellaan 18.6. pidettävää itäisen kumppanuuden päämieskokousta (video).

**2. SUOMEN TAVOITE**

Suomi pitää tärkeänä ulkoministerikokouksen järjestämistä poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta. Ulkoministerikokous ja 18.6. järjestettävä päämiesten videokokous antavat mahdollisuuden osoittaa EU:n vahvan tuen ja sitoutumisen itäisen kumppanuuden yhteistyöhön sekä solidaarisuuden koronatilanteessa. Samalla on tärkeää tavoitella fyysisen huippukokouksen järjestämistä alkuvuodesta 2021 yhteistyön tulevien painopisteiden linjaamiseksi.

EU:n nopea, oikea-aikainen ja kohdennettu tuki IK-maille koronapandemiaan vastaamisessa on ollut tärkeää. Tärkeää myös varmistaa selkeä viestintä EU:n tuesta. Lisäksi korostettava, ettei pandemiaa käytetä perusteena esim. poliittisten oikeuksien tai ilmaisun- ja medianvapauden rajoittamiseen.

Kumppanimaiden uudistusprosessien tukeminen on yhteistyön prioriteetti jatkossakin. Pandemia on entisestään korostanut uudistusten tarvetta. Suomi tukee IK-tiedonannon ja UAN-päätelmien linjausten mukaisesti yhteiskunnallisen kestäkyvyn vahvistamista kokonaisvaltaisen turvallisuusajattelun pohjalta. Kumppaneilta odotetaan myös vahvaa sitoutumista ja omistajuutta uudistuksiin.

Suomi korostaa poliittisten ja oikeudellisten uudistusten keskeisyyttä, mikä luo edellytyksiä niin yhteiskunnan vakaudelle, instituutioiden vastuullisuudelle ja kestäväälle talouskehitykselle. Vain kumppanimaiden kokonaisvaltainen kehitys mahdollistaa vakaan kehityksen EU:n välittömässä naapurustossa, millä on vaikutuksia myös EU:n sisäiselle turvallisuudelle. Tärkeä varmistaa, että mm. vaalit järjestetään Etyj-standardien mukaisesti. Samalla on tärkeää, että vahvistetaan yhteistyötä mm. ympäristö- ja ilmastokysymyksissä, digitalisaatiossa, tasa-arvo-kysymyksissä, työllisyyden ja nuorten aseman tukemisessa. Suomi korostaa myös tuen ehdollisuutta eli linkittämistä uudistuksissa edistymiseen.

Erityistä huomiota tulee jatkossakin kiinnittää hybrdivaikuttamisen ja disinformaation torjuntaan.

### 3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulkoministerikokouksen ajankohta vahvistettiin vain kahden viikon varoajalla. Kun jäsenmailta tuli vahvaa painetta päämieskokouksen järjestämiseen, korkea edustaja Borrell oli aloitteellinen sitä edeltävän ulkoministerikokouksen järjestämisessä. Kumpaakaan kokousta varten ei ole tarkoitus valmistella yhteisiä julkilausumia. KE Borrellilta odotetaan lausuntoa ulkoministerikokouksen ja Eurooppa-neuvoston presidentti Michelilta ja komission puheenjohtaja von der Leyenilta yhteislausuntoa päämieskokouksesta.

### 4. TAUSTA

Ulkoministerikokous oli alun perin tarkoitus järjestää Brysselissä 11.5., mutta koronapandemian takia sitä lykättiin ja päätettiin lopulta järjestää videokokouksena. Jäsenmailta tuli vahvaa painetta erityisesti päämieskokouksen järjestämiseksi, jotta EU voisi korkealla poliittisella tasolla osoittaa solidaarisuutta IK-kumppaneille pandemia-tilanteessa.

Itäisen kumppanuuden maissa on pääsääntöisesti ollut käytössä verraten tiukat rajoitustoimet koronaviruksen takia. Vaikka tautihuippua ei ole vielä saavutettu, rajoituksia on ryhdytty purkamaan hallitusti. Parhaiten pandemiasta ovat selvinneet Etelä-Kaukasian maat, joista Georgia kansainvälisestikin katsoen hyvin. Pahiten tauti on koetellut Valko-Venäjää ja Ukrainaa.

Pandemia on tuonut esiin maiden yhteiskunnallisia haavoittuvuuksia mm. puutteellisen terveydenhuollon ja huonon taloustilanteen takia. Pandemian seurauksena työttömyys on kasvanut, BKT laskenut ja siirtotyöläisten rahalahetykset vähentyneet. Tilannetta saatetaan käyttää myös hyväksi välttämättömien uudistusten toimeenpanon hidastamiseksi, kun mm. poliittinen huomio keskittyy kriisitoimiin.

EU ilmoitti maaliskuussa mittavasta taloudellisesta tukipaketista IK-maille. Tuki kohdennetaan välittömiin toimiin mm. terveyssektorilla (€ 80 milj.) ja pitemmän aikavälin sosioekonomiseen toipumiseen (€ 883 milj.). Lisäksi EU on myöntänyt Georgialle, Moldovalle ja Ukrainalle € 1,4 mrd arvoisen makrotaloudellisen tukipaketin, josta Ukrainan osuus on € 1,2 mrd. Maat ovat pyytäneet myös erilaista humanitaarista materiaaliapua EU:lta.

Pandemiatöimien rinnalla jatketaan myös itäisen kumppanuuden tulevan politiikan valmistelua (ns. post-2020). Tulevasta yhteistyöstä on määrä sopia virallisesti alkuvuodesta 2021 järjestettävässä IK-huippukokouksessa. Alun perin huippukokous oli tarkoitus järjestää 18.6.2019, mutta koronapandemian takia kokous jouduttiin muuttamaan videokokoukseksi.

Tulevan kumppanuusyhteistyön pohjana ovat maaliskuussa julkaistu IK-tiedonanto ja toukokuussa hyväksytyt neuvoston päätelmät. Niiden kantavana teemana on kumppanimaiden yhteiskuntien kestokyvyn vahvistaminen kokonaisvaltaisen turvallisuusajattelun pohjalta ja uudistusten jatkaminen. Ajankohtaisen koronatilanteen esiin nostamat yhteiskuntien heikkoudet ml. kumppanimaihin kohdistunut disinformaatio ovat entisestään korostaneet tarvetta välttämättömien uudistusten jatkamiselle ja strategisen viestinnän panostamiselle IK-maissa. Tiedonannossa määritellään yhteistyölle

viisi painopistettä: 1) talous ja yhteydet kuten liikenne ja energia, 2) vastuulliset instituutiot ml. oikeusvaltio ja turvallisuus, 3) ympäristö- ja ilmastokestävyys, 4) digitaalinen kestävyys ja 5) oikeudenmukaiset ja osallistavat yhteiskunnat.

EU:ssa vallitsee laaja yksimielisyys IK:n tärkeydestä sekä yhtenäisen tuen ja solidaarisuuden tarpeesta. Maiden kesken on kuitenkin näkemyseroja mm. suhtautumisessa kumppanuuden tavoitteisiin ja päämääriin, tuen ehdollisuuteen, miten sektoriyhteistyötä laajennetaan ja millä tavalla turvallisuusyhteistyötä voidaan tehdä. IK-kumppanitkaan eivät ole yhtenäinen ryhmä ja osalle EU:n tarjoamat poliittiset kannustimet eivät ole riittäviä. Osa kumppanimaista näkee IK:ssa myös enemmän välinekuin poliittista arvoa.

IK:n avulla on saavutettu merkittäviä tuloksia: IK-maat yhdessä ovat EU:n 10. suurin kauppakumppani. EU:n ja kumppanimaiden välinen kauppa on kasvanut kymmenen vuoden takaisesta tasosta 75 % (arvo vuonna 2017 oli 74 mrd euroa). Haasteena on kaupan kasvattaminen IK-maiden välillä ja muutoinkin alueellisen yhteistyön lisääminen. Koronan takia kaupallistaloudelliseen yhteistyöhön on odotettavissa selkeä notkahdus. Vuonna 2018 lähes 5000 IK-maiden opiskelijaa osallistui Erasmus+ -opiskelijavaihtoon. Georgian, Moldovan ja Ukrainan viisumivapautta on hyödyntänyt yhteensä lähes 5 miljoonaa ko. maiden kansalaista. PK-yrityksiä tukemalla on luotu noin 30 000 työpaikkaa.

|                            |                                            |
|----------------------------|--------------------------------------------|
| Asiasanat<br><b>Hoitaa</b> | itäinen kumppanuus<br><b>UM</b>            |
| Tiedoksi                   | EUE, MMM, OKM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM |